

Augustus Kleine kaardenbol

De plant in Thijssse's Hof.

Hoewel zij zo heet is de kleine kaardenbol niet zo klein. Wanneer ik bij de grote stenen in de buurt van de composthoop ga kijken steekt de plant boven mij uit, maar dit groepje heeft het dan ook uitzonderlijk naar haar zin en dat bevordert de groei.

Je hebt ook de grote kaardenbol die meer in het begin van de demonstratiestrook staat. Je hebt hem onderweg misschien al gezien. Qua hoogte ontlopen ze elkaar maar weinig. Waarom de ene grote en de andere kleine kaardenbol heet, heeft te maken met andere delen van de plant. Daarin zijn de verschillen duidelijk herkenbaar en daarmee maakt de kleine kaardenbol haar naam waar. Wanneer je van de composthoop terugloopt richting bruggetje zie je plant ook nog eens links van het pad ter hoogte van de dennenbomen en de klimop.

Hoe ziet ze eruit.

De kleine kaardenbol (*Dipsacus pilosus*) is een tweejarige plant uit de kamperfoeliefamilie. Ze is in Nederland vrij zeldzaam en komt van nature voor in Zuid- en Midden-Europa, alsmede in Zuidwest Azië. Nederland kun je zien als de noordgrens waar de plant min of meer spontaan voorkomt, denk dan vooral aan Zuid- en Midden-Limburg. Toch doet hij het tot onze vreugde zelfs zonder tuinmanshulp erg goed in ons noordelijker gelegen Thijssse's Hof. Bijvoorbeeld ook aan de linkerkant van het paddenstoelenpaatje nabij de school schiet zij ook de grond uit.

De rechtopstaande stengels hebben stugge en stekelige borstelharen. Zelfs op de bladeren vind je stekels. In tegenstelling tot de grote kaardenbol zijn de onderste stengelbladeren niet aan de voet vergroeid, waardoor bij deze kaardenbol geen bladbakje als "slotgracht" om de steel is te zien dat gevuld is met vocht; uitzonderingen kunnen de regel bevestigen.

Nadat in het eerste jaar een groen bladrozet is gevormd, dat in de winter zelfs groen blijft, volgt in het tweede jaar de bloei. Deze is in juli en augustus met geelwitte of roomwitte enigszins bolvormige hoofdjes. Ze lijken wel op hele kleine trompetjes samengevoegd in een bol. De violet/paars gekleurde meeldraden steken daar mooi bij af. De bloei begint net als bij de grote kaardenbol halverwege het hoofdje en breidt zich dan naar beneden en naar boven uit. De vrucht is een klein, circa een halve centimeter, groot nootje

De bloemen produceren veel nectar en zijn daarmee zeer aantrekkelijk voor met name bijen en vlinders. Zij zorgen op hun beurt als beloning voor de bestuiving. Mieren en andere bezoekers die via de stengel omhoog willen kruipen om mee te snoepen komen door de overal aanwezig borstelharen bedrogen uit.

Naamgeving en gebruik.

De naam kleine kaardenbol verwijst naar het gebruik voor wol kaarden, oftewel het kammen van wol. Een oude benaming was *Volderskaarde* en in Zuid-Limburg werd ook wel de naam *Wil kem* gebruikt die je kan lezen als Wilde kam. Hiermee werd het geweven textiel geruwd (gevold) en ontdaan van klitten en dergelijk opdat het zachter, rijker en behaaglijker voor gebruik ging aanvoelen.

Kaardenbol is van oudsher een middel bij reuma, gewrichtsklachten en huidziektes. Verder wordt de plant door verschillende vlindersoorten gebruikt als waardplant voor hun eitjes. Daarmee houdt het niet op, want zij kan ook worden gebruikt voor het maken van een blauwe en gele verfstof. Ook voor vogels is de plant belangrijk. Haar zaden aan het eind van de bloeiperiode zijn heel smakelijk voor puttertjes, vinken en sijsjes. Vogels die Jac. P. Thijsses heel graag in de tuin zag.

Tekst: Martin Scheringa

Foto's: Laurant Oomen

Bron: Wikipedia.